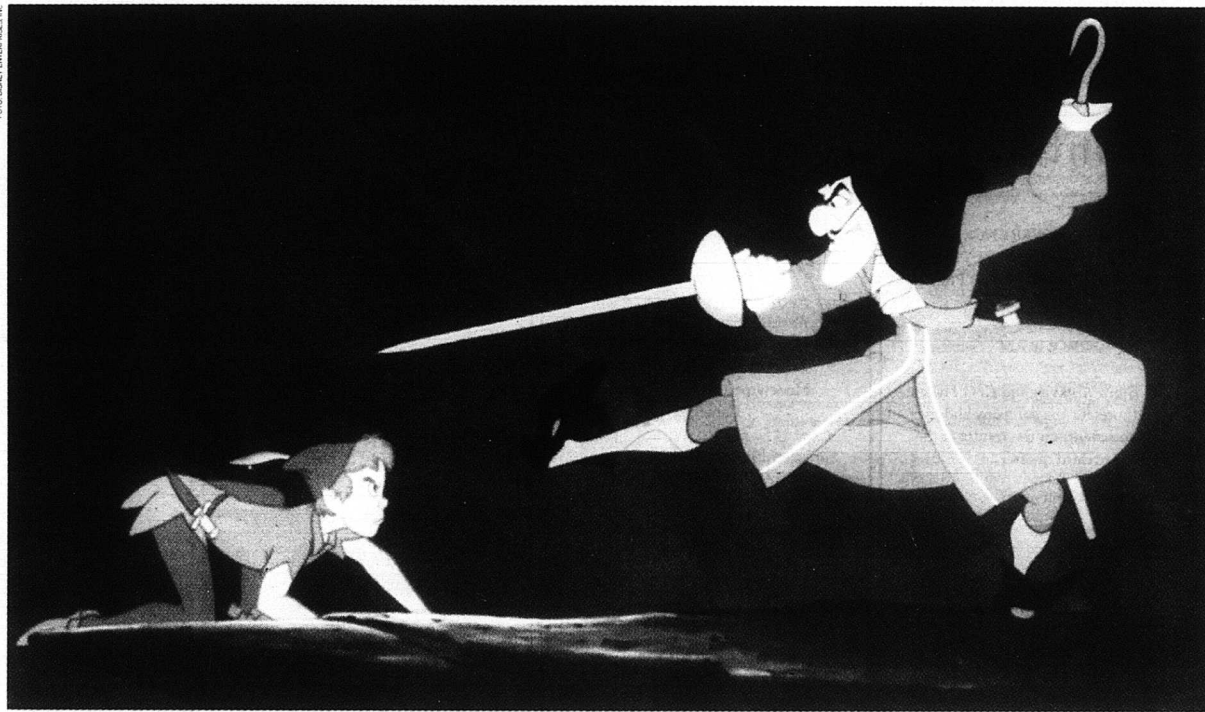

Upprorister rumsrena

...på samma sätt som dagens seriepirater, som härstammar från en tid då sjörövare var allt annat än roliga och käckä?

Amerika repade sig expeditionen sedan den rundat Kap Horn och tagit den spanska sjöfarten på Sydamerikas västkust med total överraskning. Här var det bara att ta för sig för Drake och hans pinade besättning. De fyllde sina allt färre fartyg med för tiden ofattbara rikedomar. Vid strandhugg plundrades städer och en lamatransport med spanske kungens peruanska silver. Dåligt beväpnade spanska fartyg var lätta att länsa på de skatter som i sin tur plundrats från indianerna. På hemvägen fyllde man det återstående lastutrymmet, till slut fick däckat tas i anspråk, med kryddor från de ostindiska gärna. Expeditionen var då reducerad till det allt gästare chefsfartyget The Golden Hind som slutligen lyckades ta sig in i Bristols hamn år 1580. I stället för att bli halshuggen av drottningen, vilket han räknade med som en realistisk möjlighet, kom Elisabet i stället ombord och tog glädjestrålände emot sin del av bytet och anordnade en fest ombord där hon dubbade Drake till Sir Francis.

Blev nationalhjältar

Drake var en psykopat som till och med chockerade sina hårdföra besättningsmän genom sin hänsynslöshet och sitt dödsförakt. När den spanska armaden närmade sig England blev han och hans konkurrenter bland de engelska kaparna nationalhjältar. Med sina av kronan inhyrda och rekvrerade fartyg naggade de på den illa kommenderade spanska armaden. Spanjorerna fick löpa gatlopp genom Engelska kanalen för att sedan se armaden decimeras till en ynkelig rest genom svåra stormar under en reträtt som tvingade den runt den brittiska huvudön i försöket att fly till hemmahamnarna. Kaparnas skickliga sjömanskap och insats mot den spanska armaden gjorde dem, och i synnerhet Drake, till de föga uppbyggliga urfädren till vad som så småningom skulle utveckla sig till det ärorika Royal Navy.

När Elisabet inte var i krig med Spanien blev hennes stöd till sjörövarna ibland en alltför stor politisk belastning. År 1572 kände hon sig tvingad att tillfälligt sluta ge dem en fristad att verka ifrån

med president Bushs term. En skara pirater lämnade då den engelska sydkusten och lyckades ockupera den nederländska staden Brielle. Den spanske kungen skulle snart komma att ångra att han någonsin beklagat att de båtburna skurkarna funnit skydd i England.

Nederländerna, det vill säga det som i dag i grova drag utgör Beneluxländerna befann sig i fullt uppror mot den spanske monarken, som de råkade tillhöra efter en oändligt komplicerad följd av kungliga arvskiften. Upproret var så gott som nedslaget under den ofattbart grymme spanske herigen av Alba som bedrev ett veritabelt folkmord på de protestantiska nederländerna. Men i och med att piraterna lyckades inta Brielle, som hertigen av Alba först avfärdat med ett "Bah, Brielle är ingenting!", flammade upproret åter upp. Stad efter stad omkring Brielle reste sig. Upproret fick åter kraft och skulle med tiden leda till att norra delen av Nederländerna slutligen kunde frigöra sig under namnet "De förenade provinserna" det vi i dagligt tal kallar Holland.

Brände ner Havanna

Atlantens mestadels protestantiska pirater förknippades därigenom med småfolkets kamp för frihet i nordvästra Europa. Sjørövarna framställde sig gärna som Guds redskap mot de påvliga när de plundrade spanska karibiska och mexikanska städer och den årliga spanska konvojen La flota som förde säsongens rov från Amerika till Sevilla. Jesuiter, munkar och präster massakrerades med särskild glädje. Franska pirater lyckades till och med plundra och bränna ner Havanna.

Spanjorerna var inte sena att ge igen. De gick tillväga med metodisk grymhet varhelst de stötte på en protestant, sjörövare eller oskyldig kolonialist, som de franska protestanter, "hugenotter", som under en tid lyckades befästa en liten koloni i Florida. En favoritmetod var att hänga upp protestanter i könsdelarna och få av ansiktet med skägg allt medan delinkventen ännu levde. Kvinnor hägdes upp i bröstet och barnen grabbades i fötterna och krossades mot närmaste sten.

Le Bris ser i massakrerna kring Mexikanska golfen en generalrepetition och uppladdning till de folkmord som i statlig regi skulle genomföras på europeisk hemmaplan under ett århundrade. På andra sidan Atlanten överskreds gränser mot handlingar som tidigare var otänkbara mellan människor som kallade sig kristna.

Mystik skapades kring piraterna

De härresande grymheterna i den laglösa Nya världen gav rikligt material till författare, med för tiden rekordartade upplagor, och spåde på indignationen i båda de religiösa lägren. Även då var medier en makt att räkna med. På den katolska sidan blev sjörövarna djävulens redskap och redan i sin samtid mytiska gestalter. Protestanterna frossade gärna i de spanska, på kungligt uppdrag arbetande mördarna.

Tryckpressarna spred det som skulle komma att kallas den svarta legenden kring Filip II, monstret i El Escorial's grottliska salar. Samtidigt skapade de den mystik kring piraterna som i urvattnad form levte kvar till våra dagar.

Piraterna var ett slags den tidens al-Qaida, uppbackade av rika finansärer. I medvetandet hos de fattiga och utstötta och hos protestanter i underläge kom de också att sammanvävas med småfolkets uppror mot det spanska och katolska imperiet.

Denna häxbrygd av religiösa, politiska, ekonomiska och mediala ingredienser verkar på oss nutidsmänniskor kusligt bekant. Inslaget av uppror och frihetslängtan i piraternas blodiga verksamhet tycks vara det som nu efter några århundraden lever kvar hos Walt Disney och i barnböcker, inte minst svenska. Pippi Långstrump med skägg och lapp för ögat tilltalar nu barnens dröm om roliga rackartyg. Så kan tankegods i förvanskad form leva kvar genom århundraden som avlägsna ekon.//

"Pippi Långstrump med skägg och lapp för ögat tilltalar nu barnens dröm om roliga rackartyg"